

מצוות לימוד התורה ושאר המצוות

שוע"ר סי' תמד

יח ואף על פי שמצוות הלימוד הוא בכל רגע ורגע, ונמצא שבעשיית מצוה מדברי סופרים הוא מבטל מצוות עשה של תלמוד תורה, ואפילו אם גם המצוה היא של תורה הרי שניהם שקולין ואיזה שירצה יעשה שכל העוסק במצוה פטור ממצוה אחרת, מכל מקום כיון שהמצוה היא עוברת, שאם יעסוק בתורה ולא יקיימנה תתבטל המצוה לגמרי, ובעשיית המצוה לא תתבטל מצוות עשה של תורה לגמרי שהרי יכול ללמוד אחר כך, לפיכך תלמוד תורה נדחה מפני כל המצוות אפילו הן מדברי סופרים כשאי אפשר לעשותן על ידי אחרים.

שוע"ר סי' תרמ

יח מי שהולך לדבר מצוה כגון להקביל פני רבו או לפדיון שבויים וכיוצא בזה, והגיע לשוב בעוד שלא עשה מצוותו, אינו צריך לטרוח ולעשות סוכה. ואפילו אם יש שם סוכה בנויה, אם אינה מזומנת לפניו, אינו צריך לטרוח ולחזור אחריה, ומותר לו לאכול ולישן בבית ... כל העוסק במצוה אחת אין צריך לטרוח ולחזור אחר מצוה אחרת, בעוד שהוא עוסק במצוה זו.

הל' ת"ת פ"ג

א וכל מי שדעתו וכח זכרונו יפה, שיוכל ללמוד ולזכור כל התורה שבעל פה כולה, הרי זה לא ישא אשה עד שילמוד תחלה תורה שבעל פה כולה, שהן כל ההלכות בטעמיהן בדרך קצרה, שהן פירוש כל התרי"ג מצוות בתנאיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סופרים. ואח"כ ישא אשה. ויעסוק אח"כ כפי הפנאי שלו בעיון ופלפול כל ימיו כפי כחו. שאם ישא אשה תחלה יהיו רחיים בצוארו טרדת פרנסת אשתו ובניו ולא יוכל לעסוק בתורה כראוי כל כך ללמוד ולזכור כל ההלכות בטעמיהן, שהן פירוש התרי"ג מצוות ועיקר התורה שבעל פה. ולכן נדחת מפני לימוד זה מצוה רבה של פריה ורביה אף שהיא גדולה מכל המצוות ... כי היא נדחת מפני מצוות תלמוד תורה השקולה כנגד כל המצוות.

ולא אמרו שמבטלין ומפסיקין מתלמוד תורה כדי לקיים מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים כמו שיתבאר, אלא להפסיק לפי שעה וזמן מה, שאין בו אלא ביטול מצוות העסק ולימוד התורה תמיד. אבל לא ביטול מצוות (מ) ידיעת התורה באר היטב בפירושה שהן ההלכות כולן בטעמיהן בדרך קצרה.

ולכן בימיהם שהיו לומדים עם הנערים מבן עשר שנים ואילך חמש שנים משנה וחמש שנים תלמוד שהם הטעמים בדרך קצרה אם לא היה נושא כשעברו עליו עשרים שנה היה עובר על מצוות עשה של תורה פרו ורבו ותחלת זמנה הוא מבן שמונה עשרה כי גם אחר הנישואין יוכל ללמוד ב' או ג' שנים בלי טרדה גדולה כל כך בטרם יוליד בנים הרבה.

שוע"ר הל' ת"ת פ"ג קונטרס אחרון ד"ה ומכל מקום

והטעם פירש שם הרמב"ם תחלה שהעוסק במצוה פטור כו' ... דאם לא כן במה יפטר ממצוות עשה דאורייתא, אם לא כמ"ש הרמב"ם שהעוסק במצוה פטור כו'.

הל' ת"ת פ"ד

ב ואין לך מצוה בכל המצוות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות כולם, שהתלמוד מביא לידי מעשה, ונמצא שניהם בידו: כי התלמוד מצד עצמו הוא ג"כ מצוות עשה, אף אם לא היה מביא לידי מעשה. והואיל והוא מביא ג"כ לידי מעשה כל המצוות כולן, שאי אפשר לקיים כל המצוות כהלכתן בתנאיהן ודקדוקיהן בלי לימוד היטב לידע כל ההלכות שהן דקדוקי המצוות ותנאיהן, לכך הוא שקול כנגד כל המצוות כולן, ולפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום.

ג היה לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה, אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו. ואפילו עוסק בקדשים וטהרות שאין נוהגים עכשיו במעשה, מכל מקום מצוות עשה של תלמוד תורה מצד עצמה היא ג"כ גדולה משאר מצוות, רק שאינה שקולה כנגד כל המצוות כולן אלא משום שהתלמוד מביא לידי מעשה כולן, שבלעדו אי אפשר לקיימן כהלכתן.

ואם אי אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים, כגון להיות מעשה לצדקה במקום שדבריו נשמעים יותר מדברי אחרים, או שאין עשיית אחרים מספקת למצוה זו, כגון להוצאת המת שאין לו מלווים לפי כבודו כשיעור שיתבאר במקומו, יפסיק תלמודו ויעשה המצוה ויחזור לתלמודו. ואצ"ל למצוות שהן חובה מדברי סופרים כמו תפלה וכיוצא בה, שחייב להפסיק תלמודו כדי לקיימן כהלכתן בכל תנאיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סופרים בתכלית השלימות, כי זה כל האדם כמו שאמרו חכמים תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים, ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות ונוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם.